

Regeringskansliet
Naturmiljöenheten
kn.nm@regeringskansliet.se

Areella näringar vid vatten – Betänkande av utredningen om ändamålsenliga undantag från strandskyddet för de areella näringarna

Länsstyrelsens sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen i Kalmar län bedömer att vattenbruk bör kunna likställas med jord- och skogsbruk. Länsstyrelsen tillstryker förslaget om ett tillägg i undantagen gällande areella näringar i 7 kap. 16 § miljöbalken (1998:808) för vattenbruk. En förutsättning är att det införs definitioner och generell anmälningsplikt. Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget till ett nytt särskilt skäl i 7 kap 18 d § miljöbalken för småskaliga förvärvsverksamheter.

Yttrande

1. Undantag för vattenbruk

Länsstyrelsen är positiv till förslaget om att vattenbruk läggs till i uppräkningsdelen i undantagsbestämmelsen i 7 kap. 16 § punkt 1 Miljöbalken. Länsstyrelsen anser dock att en förutsättning för undantaget är att någon form av anmälningsplikt för vattenbruk införs. Detta för att säkerställa att det i det enskilda fallet görs en bedömning om platsens lämplighet för bedrivande av verksamheten utifrån aspekter så som påverkan på naturmiljön.

2. Nytt särskilt skäl för dispens

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om nytt särskilt skäl för småskaliga verksamheter på landsbygden. Länsstyrelsen ser positivt på att förslaget inte avser byggnader med mera som är avsedda för bostadsändamål. Sådana byggnader har en tydlig avhållande effekt på allmänheten. För att skälet ska uppfylla sin funktion är det av mycket stor vikt att det av

vägledning förtydligas vad som omfattas och avses med begreppen "småskalig" samt "landsbygd". En sådan vägledning bör ha tagits fram innan eventuella ändringar träder i kraft.

3. Förtydligande av det funktionella kravet

Länsstyrelsen är positiv till den tydligare skrivningen i 7 kap. 16 § miljöbalken där funktionellt samband ersätter funktionella krav.

4. Utvecklad vägledning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att Naturvårdsverket får uppdraget att tillsammans med berörda myndigheter ta fram en vägledning om tillämpningen av 7 kap. 16 § Miljöbalken. Vägledningen bör tas fram innan eller senast i samband med när lagen börjar gälla.

5. Tillsyn

Länsstyrelsen anser att långsiktiga resurser bör tillföras för tillsyn då förslagen medför ökade möjligheter att etablera verksamheter och anläggningar inom strandskydd

Motivering

1. Vattenbruk

Vattenbruk är ett samlingsnamn för odling och uppfödning av vattenlevande organismer. Länsstyrelsen bedömer att vattenbruk bör kunna likställas med jord- och skogsbruk och därmed omfattas av undantagsbestämmelserna. Ett undantag skulle då syfta till att främja ett hållbart och diversifierat vattenbruk som producerar hälsosamma och hållbara livsmedel. Länsstyrelsen är positiv till att vattenbruk införs i undantagen i 7 kap. 16 § miljöbalken. Länsstyrelsen anser dock att en förutsättning för undantaget är att någon form av anmälningsplikt för vattenbruk införs. Exempelvis enligt förslaget i fiske- och vattenbruksutredningen, SOU 2023:74, om att det ska införas en ny bestämmelse i 3 kap. 3 § miljöprövningsförordningen (2013:251) om anmälningsplikt för vattenbruk som bedrivs i anläggningar i vattenområden. Detta för att säkerställa att det i det enskilda fallet görs en bedömning om platsens lämplighet för bedrivande av verksamheten (lokaliseringsprövning), även för verksamheter som med nuvarande regelverk inte omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt. För att få mer förutsägbarhet för

verksamhetsutövare och prövande myndigheter bör definitioner av vattenbruk införas i lagstiftningen.

2. Nytt särskilt skäl för dispens

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om nytt särskilt skäl för småskaliga verksamheter på landsbygden. Utredningen anser att dispensgrunden även ska kunna tillämpas i vissa skärgårdsområden. Sveriges kust- och skärgårdsområden hör redan till landets mest exploaterade områden och bebyggelsestrycket är särskilt högt just i dessa områden. Dessa områden hör dessutom till de mest värdefulla strandområdena i landet, utifrån strandskyddssynpunkt. Det finns en oro för att otydligheter kring begreppen skulle kunna leda till att områden med redan högt exploateringsstryck samt stor betydelse för friluftsliv och höga naturvärden exploateras, exempelvis grunda havsvikar. För att skälet ska uppfylla sin funktion är det av mycket stor vikt med tydlig vägledning om vad som omfattas och avses med begreppen "småskalig" samt "landsbygd", att det tydligt framgår vad som ryms inom dessa är viktigt för såväl tillsyns- och prövningsmyndigheter som för dem som kan tänkas beröras av det särskilda skälet. En sådan vägledning bör ha tagits fram innan eventuella ändringar träder i kraft. Länsstyrelsen ser positivt på att förslaget inte avser inte byggnader med mera som är avsedda för bostadsändamål. Sådana byggnader har en tydlig avhållande effekt på allmänheten.

4. Utvecklad vägledning

Länsstyrelsen vill påpeka behovet av tydlighet för såväl prövande instanser som verksamhetsutövare, sökande och allmänhet. Det är därför av största vikt att vägledning tas fram i god tid före ett eventuellt införande och denna bör tydligt definiera vad som ryms inom begreppen vattenbruk, areella näringar, småskaliga förvärvsverksamheter, landsbygd (vilka områden som skulle kunna vara aktuella), varaktig verksamhet, omsättningskrav, funktionellt krav och funktionellt samband. Länsstyrelsen anser att Naturvårdsverket bör vara den myndighet som fortsatt ges i uppdrag att ta fram och ajourhålla en sådan vägledning. Länsstyrelsen vill samtidigt påpeka att nackdelen med en vägledning är att en sådan inte är juridiskt bindande varför möjligheter till tolkning och frångående av vägledningen är möjlig. Detta är också den huvudsakliga grunden till den idag

varierande prövningen av strandskydd och ofta grunden för länsstyrelsens prövning av kommunalt givna dispenser, att vägledning och praxis inte följs.

5. Tillsyn

Tillsynen gällande efterlevnad av strandskyddet är idag otillräcklig både hos kommuner och länsstyrelser. Detta påverkar rättssäkerheten och incitament att följa lagstiftningen. Tillsynsmyndigheternas resurser gällande planerad egeninitierad tillsyn och kontroll och uppföljning av givna dispenser och tillstånd är begränsad. Den tillsyn som bedrivs är till största del händelsestyrd. Utebliven eller begränsad tillsyn får konsekvenser både för växt- och djurliv samt allmänhetens tillgång till strandområden. Länsstyrelsen bör ges förutsättningar för att en bra tillsynsverksamhet ska bedrivas i länet.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010-223 80 00 eller via e-post kalmar@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 1802-2024 i ämnesraden för e-post.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Landshövding Allan Widman med handläggare Anna von Wirth som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Martin Unell och planhandläggare Unni Karlsson medverkat.